

RECENZE PUBLIKACE

ASSESSING AND TREATING DYSPHAGIA: A LIFESPAN PERSPECTIVE

Mgr. Tomáš Kubík, Ph.D.

Nemocnice Písek, a.s., Karla Čapka 589, 397 01 Písek

kubik@nemopisek.cz

Mgr. Tomáš Kubík, Ph.D.

Kniha *Assessing and Treating Dysphagia: A Lifespan Perspective* vyšla v roce 2019 v nakladatelství *Thieme Medical Publishers, Inc.* Komprehenzivní publikace tohoto nakladatelství přináší nejnovější poznatky téměř ze všech medicínských oborů včetně *speech-language pathology*. Pozornosti klinických logopedů by tak kromě recenzované publikace neměly ujít např. skvěle ilustrované svazky jako *Atlas of Neuroanatomy for Communication Science and Disorders*, *Anatomy and Physiology of Speech and Hearing* a *Aphasia and Related Neurogenic Language Disorders*, vydané roku 2018, nebo kniha *Speech-Language Pathology Casebook* z tohoto roku, obsahující osmdesát podrobných kazuistik z oblasti vývojových a získaných motorických poruch řeči, poruch jazykových funkcí a poruch polykání.

Editorkami této odborné velkoformátové publikace jsou Debra M. Suiter, profesorka působící na katedře *Communication Sciences and Disorders* Kentacké univerzity a ředitelka *Voice and Swallow Clinic*, která se v klinické praxi a výzkumu dlouhodobě orientuje na problematiku získaných neurogenických jazykových poruch a poruch polykání, a Memorie M. Gosa, docentka katedry *Communicative Disorders* na Univerzitě v Alabamě a klinická logopedka pracující na neonatální jednotce intenzivní péče v *Driud City Hospital*

v Alabamě, kde se již patnáct let zaměřuje na oblast pediatričké dysfagie. Na tvorbě jednotlivých kapitol se podílelo celkem 42 dalších odborníků.

Každý zájemce (ať už pregraduální student, nebo zkušený klinik) o studium (patofyziologie polykání rozhodně ocení přítomnost velkého množství přehledných ilustrací. Zcela nezbytné jsou barevné anatomické obrazy všech částí lidského těla, které se účastní všech fází procesu polykání. Kniha obsahuje i řadu fotografií různých typů medicínské techniky a obrazových záznamů výsledků těchto vyšetření, která se obvykle v klinické praxi podílí na diagnostice a léčbě poruch polykání (CT, MR, endoskopie, manometrie apod.). Text doprovází i značné množství grafů, tabulek a schémat umožňující čtenáři přehledně strukturovat rozsáhlé poznatky z praxe i výzkumu, což může sloužit i jako určité vodítko v diagnostickém a léčebném procesu.

Text je rozdělen do 28 kapitol. Úvodní dvě kapitoly zahrnují obligatorní poznatky z oblasti anatomie a fyziologie polykání. Pro mnohé to možná bude ta nejméně zajímavá část četby, neboť na 40 stranách bude muset vstřebat nemalé množství informací, nicméně tyto informace tvoří úhelný kámen správné diagnostiky a léčby poruch polykání.

Značnou výhodou celé publikace je popis rozdílů týkající se procesů polykání u dětí a dospělých. Tento komparativní princip postupuje všemi tématy kapitol. Po anatomicko-fyziologickém úvodu tak následují kapitoly popisující specifický vývojové aspekty skříninkového vyšetření u dětí a dospělých. V části *Pediatric Swallow Screening and Clinical Swallow Evaluation* je otevřeně zdůrazněn zásadní apel na odborníky, kteří se věnují tzv. pediatričké dysfagii: očekává se důkladná znalost vývoje změn v oblasti anatomie a fyziologie orofaciálního systému od narození po dospívání s ohledem na vývoj

schopností a dovedností v procesu příjmu potravy.

Šestá až devátá kapitola poskytují podrobný popis možností klinické aplikace dvou základních přístrojových diagnostických nástrojů u dětí a dospělých – tzv. videofluoroskopie (VFSS) a videoendoskopie (FEES). Text nás seznamuje nejen s technickými parametry přístrojového vybavení a rigorózními algoritmy vyšetřovacích postupů, ale i s tím, jaké mají tyto vyšetřovací metody v diagnostickém a terapeutickém procesu různé výhody a nevýhody s ohledem na věk, míru spolupráce pacienta, druh onemocnění apod.

Poslední kapitolou zabývající se možnostmi užití přístrojové techniky v diagnostice orofaryngeální dysfagie je kapitola desátá, která se zaměřuje na deskripci tzv. *High-Resolution Manometry*. Tato vyšetřovací metoda se běžně používá v gastroenterologii pro zobrazení jícnové kontraktibility. Autoři desáté kapitoly nabízejí vysvětlení, proč by bylo vhodné uplatnit tuto zobrazovací metodu i v klinicko-logopedické praxi – standardní přístrojové metody jako VFSS a FEES podle jejich názoru nejsou schopny objektivně měřit určité fyzikální aspekty procesu polykání, jako je např. míra tlaku (kontrakce) v oblasti hltnu a horního jícnového svěrače. Dostatečná úroveň kontrakce má vliv na úroveň tranzitu bolusu zmiňovanými pasážemi. Zatímco VFSS a FEES se dnes pomalu stávají již standardními vyšetřovacími nástroji i na našich pracovištích, na možnost využití metody *High-resolution Manometry* v běžné klinicko-logopedické praxi v našem regionu si asi budeme muset nějakou dobu počkat.

Kapitoly jedenáct až třináct poskytují podrobný přehled kompenzačních, posturálních a rehabilitačních strategií a metod modifikace bolusu užívaných v různých fázích procesu polykání. Kategorizace jednotlivých metod bere opět ohled na specifika dětské a dospělé populace.

Názvy zbývajících kapitol publikace reprezentují konkrétní diagnostické jednotky, u kterých se obvykle vyskytují poruchy polykání. Čtenář se tak může seznámit s projevy a diagnostikou dysfagie a se specifickými způsoby jejich managementu u dětí s kraniofaciálními syndromy, dětskou mozkovou obrnou, kongenitální srdeční poruchou či plicním onemocněním. Kolegyně a kolegové pracující na neonatálních jednotkách intenzivní péče zcela jistě ocení přítomnost kapitoly *Dysphagia Assessment and Treatment in the Neonatal Intensive Care Unit*, která na třiceti stranách přináší podstatné informace týkající se způsobů hodnocení rizik poruchy orálního příjmu u předčasně narozených dětí apod.

U dospělé populace zaměřili autoři publikace pozornost nejen na získané neurogenní příčiny dysfagie, jako jsou neurodegenerativní onemocnění, traumatická poškození mozku a cévní mozkové příhody, ale i na poruchy polykání vznikající v důsledku působení onkologických onemocnění v oblasti hlavy a krku. Zcela zásadní jsou pro všechny klinické logopedy pracující na lůžkových odděleních typu ARO, IC (iktové centrum) či DIOP (jednotka dlouhodobé intenzivní ošetrovatelské péče) kapitoly *Tube Feeding* (13) a *Artificial Airways and Swallowing* (23), které jim mohou napovědět, jak efektivně zvládnout diagnostiku a management dysfagie u pacientů s tracheostomickou kanylou či se odborně podílet na týmovém

spolurozhodování o nutnosti (ne)zavedení náhradních způsobů enterální výživy formou NGS (nasogastrická sonda) nebo PEG (perkutánní endoskopická gastrostomie).

V současné době je možné na knižním trhu najít poměrně velké množství handbooků věnovaných problematice poruch polykání. Domnívám se, že významnou výhodou prezentované publikace je především její textová přehlednost a praktické klinicko-logopedické zaměření, které je výsledkem dlouholeté zkušenosti všech jejích přispěvatelů.

Literatura

SUITER, D., M.; GOSA M., M., 2019. *Assessing and Treating Dysphagia: A Lifespan Perspective*. NY: Thieme Medical Publishers, Inc. ISBN: 9781626232143.